

Gînduri în prag de stagiune

concursurile tineretului, decadele dramaturgiei originale, festivalurile republicane au devenit fenomene curente ale mișcării noastre teatrale.

Pînă aici nimic rău, ba dimpotrivă. Numai că nu arareori ele devin, pentru multe teatre, nu un punct de vîrf al activității lor permanente, ci unicul scop al respectivei stagiuni. Și, atunci, o nereușită devine în mintea unora o catastrofă — punct de plecare pentru o retragere pe linia minimei rezistențe față de vetust și facil —, iar un succes, un certificat ce dă dreptul, imediat și fără condiții, la intrarea în concediu de gîndire.

Cele afirmate mai sus ar putea părea unora pesimiste sau chiar puțin răutăcioase. S-ar putea da nenumărate exemple contrarii și așa mai departe.

Dar aici nu e vorba de a polemiza cu realități de toți cunoscute, ci doar de a semnală unele concepții, unele practici ce mai dăinuie prin teatrele noastre.

Și asta cu atît mai mult cu cît ne pregătim pentru stagiunea care va întîmpina cea de-a douăzecea aniversare a Eliberării.

Desigur, va exista un concurs, vor exista premii, vom fi martorii emoțiilor stîrnite de o asemenea competiție. Desigur, dramaturgii noștri se vor strădui să dea nu piese ocazionale, ci adevărate opere inspirate din lupta și munca poporului nostru. Desigur, actorii și regizorii, scenograful și muzicienii vor căuta formule adecvate, formule noi, proprii anilor pe care-i trăim.

Desigur, directorii și secretarii literari vor dori să prezinte lucrări de înaltă tinută, să promoveze titluri inedite, să facă loc unei noi promoții de dramaturgi.

Sînt certitudini, și nu trebuie să ai un dar de previziune ieșit din comun pentru a face asemenea afirmații.

Și totuși...

Și totuși nu ne putem mulțumi cu atîta. O aniversare este un bilanț. Iar un bilanț cuprinde rezultatul adunării și scăderii tuturor plusurilor și minusurilor. Dar

aici nu e vorba de bilanțul unei luni, nici măcar al unui an. Ci, de bilanțul unei întregi perioade, concretizarea maturității la care ne obligă cei douăzeci de ani, o încununare a activității de pînă acum.

Prima condiție este perspectiva. A doua : continuitatea.

Perspectiva în viitor și cercetarea critică a felului în care ea a existat sau nu, a fost consecventă sau cu hopuri și cu multe pete albe în activitatea de pînă acum a fiecăruia. Fără îndoială, unele condiții obiective, ca fluctuația cadrelor, de exemplu, pot influența negativ un plan de perspectivă. Dar oare acest fapt e valabil și pe o stagiune ? Categoric, nu ! Și oare nu teatrele care au dovedit consecvență artistică devin un pol de atracție pentru tinerii absolvenți sau pentru actorii cu ani de stagiu ?

Un slujitor mai vîrstnic al scenei îmi afirma acum un an sau doi (era vorba de teatrele din țară) că, deseori, înainte de a se hotărî să opteze pentru un teatru, actorii întreabă : cine e directorul, cine e sau cine sînt regizorii ? Și că plecarea dintr-un colectiv a celor cu adevărat îndrăgostiți de teatru e determinată nu arareori de aceiași factori.

Or, ce înseamnă în acest caz directorul, regizorul, dacă nu garanția seriozității, a nivelului artistic, dovedit pe parcursul *mai multor ani* ?

Normal, și din păcate, fluctuațiile nu sînt determinate doar de factorul de calitate, dar asupra celorlalte cauze subiective și regretabile nu ne propunem să insistăm acum.

Dacă ne vom aminti de colectivul Naționalului craiovean de acum cîțiva ani și de rezultatele obținute de el comparativ cu cele ce au urmat, nu avem, într-o oarecare măsură, exemplul viu al celor afirmate de noi ?

Oare faptul că absolvenții vin cu plăcere la Piatra Neamț, deși teatrul nu a cîștigat nici un concurs, nu e elocvent ? (Și fiindcă e vorba — în legătură cu teatrul din Piatra Neamț — de concursuri, îmi voi îngădui să cred că s-a cam exagerat cu spectacolul lui Cornel Todea, *Generalul și nebunul*, uitîndu-se parcă în focul discuției că el se înscria pe linia unor căutări tinerești ce au dat multe lucruri bune în ultimii ani. Departe de mine intenția de a nega dreptul de critică în exprimarea unor opinii oricît de dure ar fi ele, dar nici de a face un „caz”, și mai ales de a prelua „cazul” la infinit pentru orice exemplificare nu mi se pare chiar indicat.)

Dar să revenim la cele ce formează obiectul acestor rînduri. La Piatra-Neamț, „eșecul” a constituit un moment greu, care putea deveni chiar demobilizant. Noroc însă că cei ce conduc teatrul și, în special, colectivul, după un moment de derută, care s-a oglindit în unele fluctuații de orientare și calitate, și-au dat seama că se începuse o treabă temeinică și că ea trebuie dusă la bun sfîrșit, cu seriozitate și modestie. Deoarece nu pot să nu cred că a fi modest nu e echivalent cu a fi ipocrit, ci cu a avea perspectivă. A avea răbdare ca un lucru să se coacă, a nu crede că singurul fapt ce contează e o ascensiune fulgerătoare și deseori întîmplătoare.

Nu pledez pentru resemnare și nici împotriva afirmării foarte timpurii, dar cred că și munca în timp poate da rezultate egale cu „izbitura”.

Nu întîmplător, în ultimii ani, Teatrul de Stat din Timișoara a reușit să se impună atenției tuturor celor care se ocupă de mișcarea teatrală din țara noastră. Un repertoriu îndrăzneț și dificil, o consecvență în a-și propune, stagiune de stagiune, sarcini majore, pe care încearcă să le rezolve la un nivel de exigență artistică mereu sporită, ne fac să urmărim cu interes activitatea scenei bănățene. Recentul turneu de la București a permis multora să ia contact pentru întîia oară cu rezultatele concrete ale ultimelor stagiuni timișorene. Ne aminteam de spectacolele cu *Ploșnița* sau *Vulpea și strugurii*, și asta ne îndrăgumea un presentiment optimist,

mai ales că niciodată teatrul nu prezentase un mănunchi de piese atît de bogat, atît de reprezentativ (unde, din păcate, doar prezența pieselor originale făcea oarecum corp aparte prin cantitatea și calitatea neîndestulătoare). Părerile au fost diferite. Discuțiile, pro sau contra, aprinse. Și asta nu mi se pare rău. Din contra ! Doar un teatru care vrea ceva, care-și propune ceva, care încearcă ceva, poate suscita un dialog viu și bătaios. În fond, interesant ni se pare nu atît dacă Hamlet-ul lui Nasta este cel mai bun, sau mai bun decît un alt Hamlet, cît faptul că teatrul găsește resurse de curaj pentru abordarea inteligentă a unui text major, cît faptul că acest teatru, cu toate deficiențele observate în decursul reprezentației uneia sau alteia dintre piese, preferă, prin prezentarea, chiar experimentală, a unei capodopere, să contribuie la ridicarea exigenței culturale a publicului regiunii sale. Desigur, e mai ușor să realizezi un spectacol corect sau chiar bun cu o piesuță, dar oare, în perspectiva anilor, contribuie el de fapt la creșterea nivelului de pretenții al spectatorului cotidian ? Categorie, nu. Iar atunci cînd, așa cum s-a întîmplat cu *Căruța cu paiațe*, experimentul devine împlinire limpede și clară, drumul ales de teatru își dovedește oportunitatea, justetea.

Și acum ceva despre continuitate. Dacă nu vom uita că spectacolul din fiecare seară e obolul nostru de căpătîi, că numai prin educarea noastră de a considera fiecare premieră, fiecare spectacol la fel de important, vom putea educa publicul

Ne plîngem deseori de public, dar oare nu tot atît de des, concesiile făcute prostului gust sau calității slabe a unui text scris de un dramaturg simpatic strică gustul spectatorilor ? Oare nu noi înșine aducem sau, dimpotrivă, alungăm adesea spectatorul prin repertoriu și joc ? Cum poți pretinde unui tînar de 18 ani să vibreze la drama de idei cînd i-ai prezentat serii de bancuri îndoielnice ? ! Și atunci, să nu ne mirăm cînd, din vina noastră, vorba directă poate fi confundată cu vulgaritatea.

La fel cum nu trebuie să ne mire seriile lungi ale unor piese bune și chiar dificile, gîndindu-ne la bunul-simț al spectatorului educat de noi cu folos și inteligență.

Poate, în pragul acestei stagiuni de mare însemnătate — vor spune unii — nu astea sînt cele mai importante lucruri de discutat. Cred însă că viața minunată pe care o trăim, realizările de-a dreptul uluitoare pe care le vedem prinziind viața sub ochii noștri ne obligă să discutăm, deschis și prietenește, și despre cele ce nu ne plac în munca noastră a fiecăruia, pentru ca, înlăturîndu-le, să fim la înălțimea exigențelor oamenilor de azi.

De aceea, nu ne pot mulțumi în teatru succesele decît în perspectiva dezvoltării scenelor pe care le slujim, în perspectiva creșterii și mai impetuoase a teatrului românesc.

Succesele ne obligă și ele ne fac să dorim, azi mai mult ca ieri, să ne pretindem în fiecare zi mai multă îndrăzneală dublată de seriozitate și modestie.

Lucian Giurcescu